

Т.О. Тарасова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

А.О. Черчата, канд. екон. наук, доц. (*ПДАБА, Дніпро*)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ГЕНОТИПУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах інформаціології обсяги інформаційних ресурсів нарощуються в геометричній прогресії, що дозволяє їм вільно розповсюджуватися між суб'єктами господарювання, не втрачаючи своєї вартості. У той час, коли у традиційній економіці обсяги ресурсів зменшуються в процесі виробництва, інформаційні процеси в економіці змінили умови ведення бізнесу. Інформаційні ресурси – єдиний вид активів, що не підлягає амортизації, а витрати на його відтворення практично дорівнюють витратам на формування, утримання та безперервний розвиток системи бухгалтерського обліку. Це, у свою чергу, вимагає рекомбінації факторів облікової системи під впливом мінливого соціально-економічного середовища й розробки облікових механізмів формування корпоративних ресурсів управління.

Облікові процедури доповнюються та змінюються під впливом об'єктивної реальності. Еволюційна концепція, яка превалює в розвитку сучасного менеджменту, пояснює побудову системи бухгалтерського обліку та є підтвердженням емерджентності її дисипативних структур. Разом з тим, як елемент соціально-економічної системи держави система бухгалтерського обліку корегується суспільством. Розвиток облікової системи супроводжується напрацюванням досвіду та традицій бухгалтерської справи за основними системоутворюючими компонентами. Системоутворюючий компонент – це ознака, яка об'єднує об'єкти в систему для виконання певних функцій. Існування системоутворюючого компонента означає усунення невпорядкованості та підтримку рівноваги. Разом з тим, системоутворюючі компоненти пов'язані між собою функціональними відносинами, що дозволяє формувати інтеграційні можливості бухгалтерського обліку як системи, цілісність якої характеризується наявністю загальної мети, диференціацією та інтеграцією сукупностей різноякісних об'єктів, побудовою просторових та часових зв'язків системи. Фактично такий стан справ доводить, що бухгалтерський облік перетворюється на проблемноорієнтовану міждисциплінарну галузь знань, яка, застосовуючи механізм біфуркації, ініціює процеси реорганізації й удосконалення інформаційної системи управління, надаючи їй можливості переходу на якісно новий рівень функціонування. Тому в рамках цієї роботи доцільно дослідити вплив інформатизації на

системоутворюючі компоненти бухгалтерського обліку як єдиного засобу подолання нестійкості підприємницької діяльності завдяки побудові дієвої системи обліково-аналітичного забезпечення управління.

Визначення системоутворюючих компонентів дозволяє формувати інформаційний генотип підприємства, який визначає цільову, часову, структурну, організаційну та функціональну характеристики системи, що можна представити у вигляді моделі комплексу системоутворюючих компонентів бухгалтерського обліку (КСКБО). Модель складається із блоків, які охоплюють основні сфери бізнесу на макро- та мікрорівні, що забезпечує системно-цільовий підхід до формування обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Цільова функція комплексу системоутворюючих компонентів бухгалтерського обліку спрямована на упередження негативних ситуацій та планування сталого розвитку:

$$\text{КСКБО} = \begin{cases} \text{ЗК}\{\text{КР; КС; РМ; НТР; ДР; ЗА}\} \\ \text{ВК}\{\text{ЦС; ЧВ; ТС; ОС; ФС; ВА}\} \end{cases}$$

де *ЗК* – зовнішні компоненти: *КР* – кон’юнктура ринку; *КС* – конкурентне середовище; *РМ* – рівень монополізації в галузі; *НТР* – науково-технічний розвиток; *ДР* – державне регулювання; *ЗА* – зовнішня інформаційна асиметрія; *ВК* – внутрішні компоненти: *ЦС* – цільова спрямованість; *ЧВ* – часовий вимір; *ТС* – технологічна структура; *ОС* – організаційна структура; *ФС* – функціональна структура; *ВА* – внутрішня інформаційна асиметрія.

Виокремлення системоутворюючих компонентів, які пов’язані біфуркаційними зв’язками, дозволяє викрити граничний стан обліково-аналітичного забезпечення, якого гіпотетично може досягти система бухгалтерського обліку під впливом інтеграційних процесів, визначених характером зовнішнього середовища.

Між суб’єктами господарювання та їх соціально-економічним оточенням відбувається добровільна або вимушена безперервна взаємодія. Стійкий інформаційний потік фактично залучає всі зацікавлені сторони, які мають потреби в інформації про вплив бізнесу на суспільство та якість життя. Зацікавленими сторонами є різні стейкхолдери, що прагнуть досягнення специфічних цілей сталого розвитку, які спрямовані на зменшення забруднення повітря та води, збереження корисних копалин, підвищення якості товарів та послуг, забезпечення економічної безпеки, подолання торгових бар’єрів та безробіття. За цих обставин запропонований підхід щодо формування інформаційного генотипу позиціонує підприємство як джерело, що створює цінності для задоволення суспільних потреб.